„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, четком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг и печат по 30 новч. свака пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 2. У НОВОМ САДУ У УТОРАК 4. ЈАНУАРА 1894. ГОДИНА XXIX.

ОЗБИЉНЕ ПОЈАВЕ.

Као оно пред какву непогоду, када се ваздух напуни муњевине, спусти се нека тешка загушљивост и тама, а кроз њу тек букне по која варница, а издалека се чује потмула грмљавина, тако је данас и у нашем друштву. Изгледа као да није све на своме месту, као да закони и обичаји, који до данас владаху и владају друштвом нису више подесни да одрже и издрже ред и поредак и друштву.

Докази за ово избијају све више на површину и то баш у „најизображенијем“, западном делу нашег друштва. Угарска је још толико сретна, да делове њене нису запљуснули вали овога великог покрета, но и узрок је лако наћи. Угарска је аграрна држава, становништво њено живи од земље, од пољорадње; индустрија, велике фабрике, велике рудокопње нису код нас у толиком јеку и наш народ не мора да радом дневничким, мучном заслугом у фабрици и рудокопу издржава себе и породицу, њега још може њивица његова да издржи.

Но у западним државама, где народ живи у толико грдним варошима међу самим фабрикама и рудокопима није живот тако лак. Тамо је човеку сироту, а њих је вазда, све имање десет прстију његових и гола и гладна жена и деца. Сва зарада његова, живот његов и породице му виси о оној бедној наплати. И не добије ли данас и сутра посла или смање му ли зараду ма и најмање, он и сва његова породица остаје гладна и жедна. Па треба ли да се чудимо, што чујемо сваки час гласове о радничким зборовима и договорима, о штрајковањима и побунама? Не, јер је заиста тешко осудити те људе, кад знамо у каквој беди живе. Ми морамо признати, да је то важна појава, тешка рана на нашем друштвеном телу, коју треба брзо лечити.

Болује нам друштво, те му треба брза лека, да се не развије још друга тежа болест. А да и та опасност прети, јасно нам је показала појава анархиста у нашем друштву. Ту појаву морамо најтеже осудити, али морамо уједно признати, да са њоме не можемо олако водити рачуна. Јер као што видимо, та дружина је свој рад доста усавршила и дела њихова све више и више учествују. Треба употребити најстрожије мере, али треба и знати, да се те појаве не могу само силом уништити. На жалост струја је ова ухватила велик мах, па треба мудро и опрезно поступати, треба тражити, где је узрок и повод том злу, где му је почетак, па одатле почети лечење.

Министарске кризе су на дневном реду. Ни у једној држави не може скоро да се успостави стална влада; сваки час се дешавају неке трзавице, које не дају никако да државни ток тече мирним путем, сваки тренут се о нешто запне, негде застане. Па и то је неки доказ абнормалног стања и прилика друштвених.

Кад о свему овоме промислимо, морамо доћи до уверења, да има нечег трулог у данашњем стању и поретку друштвеном. Све то доказује, да друштво овако, какво је, бар у неким извесним погледима не одговара потпуно довољно духу нашег времена. Јасно се види, да су искрсли проблеми и питања, која дубоко засецају у животно питање и да је дошао и опет ред на велике законодавне реформаторе, да ово питање реше, те да доведу опет све у бољи ред.

Да је већ време дошло, да се на томе поради, баш нам је најбољи доказ развитак анархистичке идеје. Ти људи, као да хоће сами да лече друштво, али се на жалост латили, у занетости, средства, које би нас довело само до највећег зла, до пропасти и баш за то не треба даље ћутати, не треба пустити онога да лечи, који ће још горе покварити и који је и сам болестан, него се треба латити озбиљна посла.

Мислимо, да су ово заиста важне појаве у нашем друштву и да њих никако не можемо оставити неопажене, јер нам јасно сведоче, да ће нам ново столеће донети и новога живота, а надамо се и желимо, да са старим столећем оду и старе ране и невоље.

Будимпешта.

* *

Нови Сад, 3. јануара.

Заваравају свет. Од како је савез немађарских народности заједнички отпочео акцију против мађарских шовиниста, почели су листови извесних кругова да измишљавају замке, како би народности између себе посађали, да они могу и на даље своје старо да терају. Они су спремни да нешто и попусте Румунима, како би могли што јаче пригњечити Србе и Словаке. Али су заборавили, да те народности не стоје више свака за себе, него да су оне данас — једно тело. Тако хоће они да знају, како и Румуни већ попуштају, па у овом правцу и вести већ распростиру, да ће Румуни попуштати због сретног исхода велике парнице у ствари „Меморандума“. „Нова Слободна Преса“ у броју од 5 јануара ове године донела је по свом дописнику из Клужа ову вест: „Румунски извршни одбор распростире вест, да ће Румуни са своје стране дати врло важне изјаве у погледу пријатељског решења народносног питања и да ће се сви оптужени и њихови браниоци трудити, да буду што умеренији“. На ово је председник извршног одбора румунског др. Рац управио писмо на уредништво „Н. Сл. Пресе“ овог садржаја: „У вечерњем броју вашег цењеног листа од 5. о. м. налази се у рубрици: „Из суда“ једна оригинална вест из Клужа, у којој се каже (и онда долази од речи до речи горњи навод из „Н. Сл. Пресе“). Ова је вест вашег дописника потпуно неистинита и могуће је да је дописник обманут“. — Искрена пријатељица мађарских шовиниста већ се беше обрадовала, да је забоден клин у савез немађарских народности, али јој радост кратка би. Сад може бечка тета опет на миру спавати. Народности су све заједно — на ногама.

Поглед по свету.

— Оружје у Сицилији. С једне стране пуштена је у свет вест, да је у Италији потпуни мир повраћен, особито од онога дана, кад је проглашено опсадно стање за Сицилију, а с друге стране влада се боји, да не букне грађански рат, па издаје наредбе ради предохране. Тако је у суботу издата наредба, да је забрањено увозити у Сицилију оружје, које ватру даје и наређено је становницима, да своје оружје донесу у полицајно звање и тамо да га положе. Допуснице за држање оружја губе своју важност и само онда ће се вратити то право, кад то власт извесној личности буде дала. Ко прекорачи ову забрану у погледу оружја биће осуђен на тамницу од 6 месеци до 2 године. — Ова наредба доказује, да је земљиште Италије, а особито Сицилије пуно запаљивих материја. Једна варница, па би могла да дигне народ на оружје. Влада се по свој прилици спрема, да кривце за досадашње немире оштро казни, кад је тако опрезна и чува своја леђа.

— Изјаве побратимства. Французи паде сваку прилику да употребе на то, да даду израза својим осећајима према Русима. Тако је било последњих дана прошле недеље у Луксембургу. Кад је велики војвода луксембуршки славио овој јубилеј као носилац имена једне руске регименте, дошла је руска војничка депутација и поздравила га је. Француски министарски посланик дочекао ју је пре, но што је ова и видела великог војводу. Кад су се руски часници појавили у позоришту, засвирала је музика марсељеву. На то су искупљени викали: Живела Русија! Живела Француска! — Ове изјаве побратимства руско-француског догодиле су се на очиглед немачком министарском посланику и врло су узнемириле немачке кругове.

Књижевност и уметност.

Извештај срп. акад. друштва „Задруге“ у Цириху за школску 1892—93. год.

Као сваке тако и ове године „Задруга“ предаје јавности свој рад на оцену Српству, те да се види, у колико се она старала, да испуни своју дужност као омладина према Српству.

Први важан рад, то је посланица о писању већине српских листова, коју је „Задруга“ послала свима срп. акад. друштвима у иностранству и Србији и главним листовима у Српству.

Пратећи писање већине наших листова, како у Србији тако и у осталим деловима Српства, у питањима националне и опште природе, нашла је, да је много више партијско, него патриотско. Видећи, како се таковим писањем само наши непријатељи користе и како има и имаће веома штетних последица за интересе и углед Српства, решила је на једној својој седници, да се напише посланица свима омлад. дружинама, а уједно пошаље свима виђенијим листовима, у којој да се изнесу рђаве последице таквог писања и да се замоле, да и они на својим седницама поведу разговор о истом предмету и изнесу своје мишљење о њему.

Надали смо се, да ће тај наш одзив наћи топлог одзива код свију дружина, јер се тиче једне опште ствари.

Али општа зараза, партизанство, која влада у Србији и Војводини није поштедела ни већи део наше омладине. Место да се сви сложимо и у један глас повичемо: доле с таквим партијским писањем! довде и више не!, нашло се и такви омладинаца, који су ту нашу посланицу посматрали с партијског гледишта. И с тога се није могло доћи до жељеног резултата. Одговор и одобравање нашег корака добили смо од „Виле“ из Женеве и „Србадије“ из Граца. Поводом те наше посланице добили смо врло ласкаво писмо од гг. барона Живковића и епископа Никанора Ружичића. Од листова је само „Српски Глас“ и „Видело“ пропратило ту нашу посланицу.

ПОДЛИСТАК.

ЛУДВИГ ТОЛНАЈ.*)

Са овим подлистком намеран сам читаоце да упознам са овим мајстором модерног реалистичног романа. Али пре, но што пређем на његов живот и рад, хоћу да проговорим коју о мађарској уметности у опште.

Већ у 16. веку јављају се код Мађара доста чувени песници, као што су Балаши, Зрињи и Ђенђеши, али својим радовима нису могли побудити пажњу код народа западне Европе. Истом у последњим деценијама јављају се код Мађара уметници, који својим радовима привлаче пажњу изображеног света.

Као год што се за данашњу словенску литературу може рећи, да је пре неколико деценија била са свим незнатна и истом у последњим годинама својим сјајем изненадила остарелу и изнемоглу западну Европу, тако исто и мађарска уметност била је пре неколико деценија још у повоју и данас се показује у својој правој снази и величини.

Ту су Петефи, Арањи и Томпа за лирску и епску поезију. Етвеш, Јокај и Толнај за роман и новелу, Мадач и Доци за драму.

Међу сликарима ту је чувени Мункачи, генијални Зичи и врло даровити Бенцур, Лиценмајер и Секељ; од ландшафт-сликара најчувенији су Маргитај, Пешке, Вагнер и Дери; чувене портретисте су Бихари, Парлаги и Хоровиц. Сви ти мађарски сликари данас су врло добро познате личности у Паризу, Петрограду, Минхену и Бечу, а некоји од њих су у тим местима и професори на академији лепих вештина.

На пољу скулптуре показали су Мађари до данас доста даровитих људи, као што су А. Хусар, Н. Ижо, Г. Киш, Г. Зала и А. Штробл.

Међу европским архитектима врло часно место заузима и мајстор Никола Ибл.

Са врло сетним и оригиналним тоновима мађарске музике први пут је упознао изображени свет велики музичари Фр. Лист и Ремењи.

Али ни у једној грани од уметности не опажају се особине мађарског духа као у поезији. Данас нема културног народа у Европи, чија би литература у тако тесној свези стајала са политиком и историјом, као мађарска литература. Она не само да је утецала на развитак политичног живота, као што то врло често бива и код осталих европских, културних народа, него мађарска литература је у последње време управо створила и развила национaлан живот код Мађара. Мађарски песници и књижевници били су први, који су у данима малаксалости, у данима врло критичним и опасним по домовину, својом речи знали мађарски народ разбудити из тешког сна и охрабрити га за велика и сјајна дела.

За сада само толико о мађарској уметности, а сад да пређемо на саму тему.

После Мавра Јокаја најбољи мађарски писац романа је Лудвиг Толнај. У његовим романима нема ништа фантастичног, него у њима налазимо живот оцртан једноставно, али при том сасвим природно и истинито, налазимо живот мађарског народа са свима његовим лепим, добрим, а и ружним странама. Ти цртежи су једноставни, лети, пуни округлине, али без икаквих већих украса. Радост и жалост знао је Толнај са неким оштрим хумором врло вешто у једну целину да претопи. Та особина уметникова врло нас јако подсећа на врлине енглеских писаца Дикенса и Текереја; али и ако Толнајева дела не могу да утичу на човека, као дела тих енглеских уметника, опет је он у томе правцу сасвим оригиналан писац. Толнајева поезија, то је прави продукт мађарског народног духа.

Родио се у Győrkony-у 1837. год, где му је отац био варошки секретар. Гимназију је свршио у Nagy-Kőrös'у, а свеучилиште у Пешти, и го теолошки факултет. 1860. год. био је већ професор на једној гимназији у Пешти, где је испрва предавао само мађарски, но касније дадоше му још грчки и латински језик. Професорско звање није му се много допадало, за то већ 1868. напусти то звање и оде за свештеника у Марошвашархељ. Шеснаест година провео је као свештеник у томе месту. Сви тих шеснаест година били су пуни борбе и горког искушења. Шеснаест година је трајала свађа између свештеника и његових парохијана, док најпосле није наступила и катастрофа. Толнај остави то место, оде у Пешту, али тамо више није вршио свештеничку дужност, него је цео свој живот и рад посветио поезији.

И ако је био врло карактеран човек и одличан свештеник, опет је живео у омрази са својим вернима. А шта је био узрок тој омрази? У својим романима и новелама цртао је Толнај живот својих општинара. Он је знао карактере појединих грађана тако верно и вешто оцртати — готово их фотографисати, да су дотичне личности могле у његовим радовима своју особу врло лако упознати. И то је његове парохијане највише љутило, што је мотиве својим радовима тражио у њиховој средини. Све особе његових романа, то су прави грађани Марошвашархеља, људи пуни крви и живаца, а има их свакојаких, један је храбар и јуначан, други плашљив; један је дарежљив, други тврдокоран — права ципија; један је строг, други права добричина; један је малушан, други прави горостас; један је лакомислен

*) У борби Мађара против немађарских народности, они као један основ своје надмоћи спомињу и то, као да су културно напреднији од осталих. То је једна велика неистина и обмана, и то надмоћије, колико га они истичу, извештачено је. Они су са средствима, која су држави пружале све народности само своју просвету потпомагале на уштрб осталих, који им по даровитости ни у чему не заостају, шта више неки их и надмашавају. Као што се и из овог подлистка види сва књижевност њихова прожмана је политиком — и то политиком помађаривања. За то се ми за таку мађарску просвету и књижевност и не умемо загрејати, нити јој се дивити, јер у њој видимо нашег љутог непријатеља. Али да се види, да ми нисмо пристрасни као они, и да им признајемо што је за признавање, то доносимо овај подлистак, — као што и не пропуштамо да покудимо и нападнемо што је неправедно.

Уредн. „Заст.“

Посматрајући, како се са свију страна дигли мутни облаци на Српство и како на све стране у неослобођеном Српству разне пропаганде живо раде на уништавању свега онога, што Српство Српством чини, ми смо сматрали за своју најсветију српску дужност, да колико толико припомогнемо да се олакша та тешка борба, коју Српство има да издржи са својим многобројним непријатељима, те смо у то име послали друштву св. Саве две стотине динара.

Знајући, како је школа један од најмоћнијих фактора за одржање једне народности и свега онога, што једну народност народношћу чини, ми смо предложили главном одбору друштва св. Саве, да се оснује један фонд, који ће искључиво служити за помагање школа у неослобођеном Српству. За тај фонд ми смо послали две стотине дин. и обећали смо, да ћемо и код осталих омлад. дружина порадити, да пошљу по штогод за тај фонд. На тај наш предлог добили смо одговор од председника г. Светомира Николајевића, у којем нам вели: „Да би боље било, да се новац, који је „Задруга“ послала и колико га још у току времена буде слала, додаје к општем капиталу, који друштво св Саве има, без специјалних одредаба и прописа, како ће се тим новцем руководити и на шта ће се употребљавати“. Ми смо најзад пристали на предлог уваженог председника и оставили смо управи друштва св. Саве, да може с тим нашим новцем располагати, како најбоље зна и уме.

Пратећи енергичан рад г. Ајма и другова у царевинском већу и њихово живо заузимање и брањење српских интереса у Босни и Херцеговини, ми смо им послали захвалницу на таковом њиховом раду с жељом, да до краја истрају на том мучном путу.

Дружина је у знак захвалности изабрала г. г. Мил. Андоновића, проф. вел. школе, Јов. Жујевића проф. вел. школе, и Анд. Николића држ. саветника за своје почасне чланове, који су својим заузимањем за нашу дружину и великим поклонима у књигама заслужили ту нашу захвалност.

Пратећи патриотски рад г. г. Павла Јовановића уред. и власника „Србобрана“ и Мехмед Ефендије Спахића, дружина је мислила, да ће се колико толико одужити својој српској дужности према тим врлим борцима за Српство, изабрала их је за своје почасне чланове.

Дружина је у прошлој школ. год. имала десет редовних и шест ванредних састанака, на којима су читани радови појединих чланова и расправљала разна питања, која су се друштва и његовог задатка тицала.

На састанцима су читани ови радови: 1. „Кратка историја астрономије“ по Болферу од Ј. Хариша. 2. „Божић“ опис обичаја код бачванских Срба од Ј. Хариша. 3. „Рад и живот св. Саве“ од Ј. Хариша (читано о св. Сави). 4. „У очи свадбе“ новела од Чокеа превод Анд. Михаиловића. 5. „Пјесник и вила“ од Њ. В. Николе I. реферат Мил. Пећанца. 6. „Љубав, срећа и правда“ новела од Сафира, превод Анд. Михаиловића. 7. „Изгубљена срећа“ од Розентала превод Анд. Михаиловића. 8. „Наше женске школе и женскиње“ од гђце Драге Симић.

Друштво је у току год. добило два нова члана утемељача: г. Мих. Кр. Ђорђевића и пок. Војслава Жељесковића, и осам помагача: гђу Милеву Субашић, г.г. Јов Бабића, Танасија Симића, Марка Колаковића, Мил. Поповића, Илију Обрадовића, Станка Васовића и Василија Мартиновића сви из Београда

Друштво им изјављује своју највећу благодарност.

Друштвена књижица добила је ове књиге на поклон: „Србија“ од Карића, „Поменик“ од М. Ђ. Миљићевића, „Сифилис и брак“ превод Ј. Жујевића „Судска Медицина“ од Герасимовића, „Са Њ. В. краљем Миланом на истоку“ од Рашића, свих пет у лепом тврдом повезу, поклон од пок. В. Жељесковића, „О условима успеха“ од Ч. Мијатовића, „Два намесништва“ од М. Гарашанина, „Међународни положај Србије“, од Пирићанца, све три поклон од Мил. Павловића, „Пјесник и вила“ од Њ. В. Николе I. поклон од писца, „Бангалоз“ од М. Св. Николајевића поклон од писца, „Два намесништва“ поклон од А. Боди, „Отров“, „Песников Роман“, „Гетеов Егмонд“ поклон од гђце Софије Хариш, „Гђа као сељанка“ поклон од гђце М. Хариш, „Историја српске цркве“, „Пастирска посланица, „Таблица разноврсних примера сродства“ све три од епископа Никанора Ружичића поклон од писца. Велика хвала свима дародаваоцима.

Примали смо ове листове и часописе бесплатно: „Срп. Новине“, „Одјек“, „Видело“, „Срп. Заставу“, „Дневни Лист“, „Заставу“, „Србобран“, „Српски Глас“, „Трговачки Гласник“, „Коло“, „Бачванина“, „Наше Доба“, „Витеза“, „Борбу“, „Дубровник“, „Занат. Савес“, „Тежак“, „Revue d' Orient“, „Отаџбину“, „Босанску Вилу“, „Наставник“, „Јавор“, „Просветни Гласник“, „Женски Свет“, „Домаћицу“ и „Гласник земаљ. Музеја“.

Власницима свих ових листова изјављујемо своју највећу захвалност!

Главница и приход износили су у
прошлој школској години . . . 477 дин. 77 п.
Расход . . . . . 441 дин. — п
Остаје у каси 36 дин. 77 п

Друштво је стајало у вези с „Зором“ у Бечу, „Вилом“ у Женеви, „Србадијом“ у Грацу и Минхену, „Колом Младих Срба“ у Будим-Пешти, „Шумадијом“ у Прагу, Грчким, Пољским, Румунским, Бугарским и Савезом Полутехничара у Цириху.

Цирих, 16. XII. 1893.

Тајник: **М. П. А. Лучић.** Председник: **Анд. М. Михајловић.**

Вести из места и са стране.

† **Владимир Карић.** На св. Стевана испустио је своју племениту душу Владимир Карић, књижевник и научник, у Гризу, у Тиролској, где је отишао ради лечења и ради опорављања. Покојник је изучио велику школу у Београду. Постао је професором, али је због своје слабости морао напустити професуру. У последње време био је српски конзул у Скопљу. Карић је учио и дању и ноћу. Велико знање и образовање стекао је готово једино својим сопственим трудом. Превео је: „Историју једног залогаја хлеба“ од Ж. Маса. Писао је земљописе за средње школе, свој путопис „Цариград, Света Гора, Солун“, „Српска земља“, а најзнаменитије му је дело „Србија“. Писао је и о народном образовању и политици. Тако је писао: „Школовање у Србији и његови резултати“, „Тројовање и класичарска најезда у Србији“, у којем је раду устао мушки и одважно против увођења застарелог и преживелог класичарског духа у српске школе. У раду свом: „Чиновник на изборном мору“ оштром је сатиром нападао на бесавесну либералну владавину, која се лане безобзирно борила против народа српског, само да се одржи на управи земље. Осим тога вредно је споменути знатнији рад његов: „Србија и балкански савез“. Његова дела казују, да је био врло карактеран човек и није се дао ни за каквим ветром повијати. Радикална се странка могла с њиме у свако доба подичити. Слава му и бог да га прости!

† **Никола Зорић.** У Земуну умрло је некадашњи врсни члан срп. нар. позоришта Никола Зорић у 62. години свог живота. Кад се сишао са народне позорнице и повукао се у породични живот, није могао да напусти са свим даске, које значе свет, него је око себе окупио младо добровољно позоришно друштво, коме је био редитељ. Лепе успомене из његовог живота са позорнице пробудиће у сваком искреном пријатељу српске Талије жељу, да му рекне: Вечна ти успомена!

Природан мост на Дунаву. Од како је зима својски стегнула, стао је лед на Дунаву и између Новог Сада и Петроварадина иду већ кола с теретом преко леда. Тако се сад природа побринула, да се и даље продужи промет између Бачке и Срема.

Болест ђенерала Гурка. Из Варшаве и Петрограда јављају: да је ђенерал Гурко смртно оболео. И сад је, вели се, само питање времена, кад ће Русија изгубити овог знаменитог војсковођу у последњем руско-турском рату на Балкану. Ђенерал Гурко разболео се још септембра месеца, одмах некако после великих маневара. Од старе неке ране, коју је још у рату задобио, нагло му је почела нога отицати. С почетка су лекари казали, да нема никакве опасности, а касније је ђенерала ударила кап, која му је узела читаву леву страну и ослабила вид и говор. Гурко лежи сада непомичан у постељи. Лекари мисле, да ово стање не може дуго трајати. На њега се полагале велике наде с погледом на рат, који чека Русију на западу.

Пчеларење — помаже здрављу. Давно је обратила на се пажњу околност, да се људи, који су достизали дубоку старост, нарочито налазили међу — пчеларима. Енглески пољопривредни лист „Agriculture“ тумачи то тим: што, прво, пчелари живе на пољу, на чистом ваздуху, далеко од градова, које окружује атмосфера пуна мијазми, — друго, што убоди жаоком, којима их од времена на време, овим или оним поводом, награде пчеле, придају њиховом организму јаку анти-микробну материју — и, на послетку, што и мед, који пчелари једу, врло благотворно утиче на сав организам, јер је материја у вишем степену храњива, која скоро сва иде у храну, и помаже дисању и осталим физиолошким радњама у човечјем телу. — То исто често примећује својим ученицима и наш пчелар, г. проф. Живановић. — Па кад пчеле не само што нам вредноћом својом дају леп пример, а тековином својом лепу корист, него још помажу, да утврдимо своје здравље — онда, онда: подижимо пчеларство!

Земља, у којој новчани заводи не банкротирају. Има на овом свету једна земља, у којој људи, који своју заштећену муку улажу у штедионице, никад не бивају оштећени. Та је земља, — Китај. Има већ 500 година, како тамо ни један новчани завод није банкротирао. То многима може бити невероватно и немогућно, или могу помислити, да у Кинеза и нема новчаних завода. Међу тим има их заиста, али су од реда сви врло солидни. Узрок томе је врло прост: по кинеским законима, кад банкротира новчани завод, управитељу и свима што служе у том заводу, просто — одсеку главу.

Дуг сан. У Русији, месту у Старој Русији, заспи недавно једна шеснаестогодишња девојка дубоким сном. Дуг тај њен сан почеше укућани сматрати као смрт и већ почну чинити припреме, да је сахране. Но месни окружни лечник, не дозволи то, сумњајући да девојка није пала у летаргију. Прође седам дана и девојка се не пробуди. Искупи се више лекара и сви рекоше, да је — умрла. Само се још једнако држао свог мишљења окруж. лечник, који је тражио, да се још на неколико дана одложи сахрана. И он је заиста имао право: у девети дан пробуди се девојка из свог сна. За време тог сна ослабила је доста, али се брзо почела опорављати. За свој пак млади живот има да захвали једино опрезности окружног лечника.

Кратке вести. У главном месту Шпаније, у Мадриду била је прошле недеље велика мећава. То је тамо велика реткост. Улице су биле пуне снега, а вода се смрзавала. Топломер је пао на осам степена испод тачке за ледење.

— Звезда Даница може се лепо видети ових дана на западном видокругу у незнатној висини Изгледа као срп. Светлост јој је толико велика, да се може слободним оком видети и на дану. У средини фебруара нестаће те велике светлости њене.

— У Маглоду, у Угарској склопљен је не давно грађански брак па основу новог предлога за грађански брак. Неки Добоци са својом женом држао је сребрне сватове и пред бележником су младенци изјавили обнову узајамне верности. Бележник је по пропису новог зак. предлога извршио обред „у име владе“!

Трговина.

Будимпешта 1. јануара. (Трговачки извештај Давида М. Амара.) Течај нашега прошлонедељног житарског трга није се ни у колико знатно променуо и закључак радње је као и пре без резултата.

Посао је отпочео у мирном расположењу због ладног времена; доцније поправио се због мразева.

Готовом житу ударила је цена натраг првог дана са 5 нов. при јакој понуди и слабој вољи за куповање, али после беше опет чврстија. Због тога су остале непромењене цене. Промет је био 140.000 м. ц. Довоз 54.000 м. ц. Извоз 3000 м. ц. Од српског продато је 75 ½ по ф. 6.65 и 74 по ф, 6.52,

Кукуруз стари ф. 5.20—25, нови ф. 4·40—45. Јечам ф. 5·80 до 6·36. Зоб ф. 6·80 до 7·20, Раж ф 5·75—80.

Термини се слабо променули. Пшеница се држала, кукуруз мирније, зоб је мало скочила. Данас бележимо: Пшеница за пролеће ф 7·50, за јесен ф. 7·70. Зоб за пролеће ф. 6·74, кукуруз мај-јуни ф. 4·88. Репица за авг.-септ. ф. 12·20.

Шљиве. Тенденција чврста, но промет беше слаб. Цене бележимо:

Српске узанц ф. 4·75—5·—, 100 ком. 6·75—7·—, 85 ком. ф. 10·75—11·—. Босанске узанц ф. 5·75 до 7·—, 85 ком. ф. 11·— до 11 25.

Пекмез славонски фор. 14·25—14·50 Српски ф. 12·25—12·50, лошија роба нуди се ф. 11·50.

Маст свињска ф. 53·—.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи

од 1. (13.) јануара.

Дукати — — — — — —	5 ф. 90 н.	
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 88 н.	
Угарска златна рента — — —	116 ф. 70 н.	
Аустријска златна рента — —	118 ф. 75 н.	
Угарска крунска рента — —	94 ф. 50 н.	
Аустријска крунска рента — —	— ф. — н.	
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	61 ф. 05 н.	

Новије вести.

Немири у Сицилији. По последњим вестима, које стигоше из Палерма, влада по целој Сицилији мир. Из Рима побијају све вести о новом сазивању војске.

Умро је Вадингтон, доскорашњи француски посланик у Лондону, у својој 68. години у Паризу. Он је био по рођењу Енглез и у Енглеској се и учио. Доцније стече француско држављанство. Био је два пут министар просвете, а 1877. и министар спољних послова и као такав заступао је Француску на берлинском конгресу. 1879. био је на челу министарства. Давши оставку као министар-председник, био је дуго година посланик у Лондону, на којој је пошти све до скора био.

Енглески парламенат је на предлог Гледстонов, одгодио своје већање до 12. фебруара. А одмах по том је Гледстон отпутовао са својом женом у Бијариц, на опорављење.

Из Србије. У очи нове године посетио је краљ Александар официре, који су у свом официрском дому приредили свечано вече. Том приликом га је поздравио министар-председник Грујић у име српске војске одушевљеном и родољубивом беседом. — Поводом нове године унапређени су многи официри у стајаћој и резервној војсци. — „Народне Новине“ доносе статут нове пограничне страже. Она ће се одмах почети образовати. Установљена је за то, да чува границу од непријатељских нападаја и спречава кријумчарење. У ратно време биће та погранична стража један део активне војске.

Јавна захвалност.

Част ми је овим изјавити своју најтоплију захвалност свима познатим и пријатељима, који су приликом укопа покојне ми супруге **Софије рођ. Живановићеве**, покојницу до хладна гроба изпратили, а тиме и мени тугу за изгубљеним другом у неколико ублажили.

1 8 **Миша Костић,** вар. мерник у Руми.

и распикућа, други врло чуваран; све саме фотографије марошвашархејских грађана.

Прве његове приповетке угледале су света 1867. године. У исто доба издало је друштво „Кишфалуди“ и његов роман „Јадници“ („A nyomorékok“). У тим новелама као и у том роману црта нам писац живот сељака и живот средњег сталежа. Ти радови имају још доста погрешака, у њима писац више пута скрене са правог пута и своје јунаке доводи у таке ситуације, које ни најмање не одговарају природи и истини.

Већ у другом свом роману „Господа“ („Az urak“ 1872) ослободио се тих погрешака У томе роману особе су готово фотографисане. Оне су тако природно представљене и лепо и вешто изведене, да ће их се човек увек сећати. Неке особе су само са неколико речи описане, али и та слика тако је верна, природна и истинита, као да је гледамо пред нашим очима. Лудвиг Толнај је у целој мађарској литератури најбољи цртач карактера.

Толнај није пријатељ силног описивања и јаког шаренила. Све своје особе кадар је он са врло мало речи јако да карактерише. У роману он никад сам не говори, него увек говоре његове особе и цео говор и рад тих особа увек је конзеквентан њиховој природи, ситуацији и другим околностима. Толнај црта најрађе особе пуне јаких страсти и силних осећаја.

1882. године изненади Толнај мађарску публику са своја два изврсна романа „Госпођа бароница“ („A bárónö tensasszony“) и „Племенита крв“ („A nemes vér“).

Роман „Госпођа бароница“ без сумње је најбоље дело Толнајево. То је доста велики рад са врло интересантном садржином и врло вешто изведеним карактерима појединих особа. Догађај се дешава за време Бахове периоде у Мађарској.

У томе роману Толнај врло лепо црта живот и рад мађарских чиновника и чиновника немађарске народности, који су били у Баховој служби.

У роману „Племенита крв“ описује Толнај судбину неке пропале грофовске породице. У томе роману, а и у свима осталим његовим радовима опажа се нека морална поука. Толнај није рад да постане проповедником политичких, религиозних и националних идеја, као што теже готово сви остали писци мађарски, него као добар свештеник он је и врло добар проповедник морала.

Многе његове приповетке, у којима врло вешто црта грехе како појединаца, тако и читавих класа, написане су са неком јетком иронијом. Те приповетке јако су утецале на читаоце. У разним особама представио нам је он сујету, лукавство, лицемерност, самољубље, себичност, уображеност, безобразност, превару и лаж.

Толнајев моралан правац доста одговара духу нашег времена. Никад није у друштву владала така корупција и лаж као данас. И Толнај је врло велики вештак у цртању те моралне реакције.

У роману „Барон“ („Az oszlopbáró“ 1884) описује живот двају ђака, у коме делу љубав не игра баш никакве улоге. У опште, Амор, бог љубави, врло ретко се јавља у романима Толнајевим. Толнај не ће да буде, а и не може бити веран тумач срећног живота. Но ми то можемо сами себи врло лако протумачити, за што он никад не описује љубав, срећу, лепоту и доброту. У своме животу Толнај је био много пута преварен, његову доброту су људи јако злоупотребљавали, с тога он види само тамне и лоше стране овог живота, које он у својој мржњи и своме гневу још црње приказује. У колико је Толнај јак у цртању хрђавих и пропалих карактера, у толико је слабији при приказивању, благих, добрих, племенитих и карактерних људи. У његовим радовима готово и не можемо наћи племенита човека. Толнај не познаје анђеле, него само обичне људе, а ти људи као самртници, нису никад без погрешака.

Толнај није никад тежио да оцрта страх и ужас. У својим романима није ништа друго описивао и приповедао, него оно, што је видео или сам доживео, и све се то увек креће у оквиру обичног живота.

Његови романи „Данило хоће да буде свештеник“ („Daniel pap lesz“), „Нови велики жупан“ („Az uj föispán“) и „Јубиланти“ („A jubilansok“) спадају међ његове најновије радове и можемо их пуним правом убројити међу најлепша дела модерне мађарске литературе.

И ако је Толнај до данас доста радова написао, он ради доста споро, по неку ствар прерадиће шест до осам пута, пре, но што ће је дати штампу.

Беч. Прерадио **Павле Лагарић.**

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.